

Κίνδυνος να χαθεί □ ή και να κακοποιηθεί- η βιομηχανική αρχιτεκτονική κληρονομιά της Θεσσαλονίκης

Τον «κώδωνα του κινδύνου» για το ενδεχόμενο να χαθεί □ ή ίσως ακόμη χειρότερα να κακοποιηθεί- η βιομηχανική αρχιτεκτονική κληρονομιά της Θεσσαλονίκης κρούει το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος/ Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας (ΤΕΕ/ΤΚΜ), ενόψει της 18ης Απριλίου, Παγκόσμιας Ημέρας Πολιτιστικής κληρονομιάς που φέτος είναι αφιερωμένη στη Βιομηχανική Κληρονομιά.

Είναι ίσως η τελευταία ευκαιρία της Θεσσαλονίκης να προβάλει και να αξιοποιήσει το σημαντικό αυτό απόθεμα, που στην πλειοψηφία των περιπτώσεων παραμένει αναξιοποίητο, όπως συμβαίνει με το πρώην Ζυθοποιείο Φιξ, τα Κεραμεία Αλλατίνι, το Βυρσοδεψείο Νούσια και άλλα. Τα περισσότερα από τα ιστορικά βιομηχανικά συγκροτήματα στέκουν σήμερα εγκαταλελειμμένα και υποβαθμισμένα και είναι ευτύχημα που έχουν χαρακτηριστεί ως διατηρητέα μνημεία και χάριν αυτού έχουν γλιτώσει τη μαζική κατεδάφιση.

Το ΤΕΕ/ΤΚΜ επί σειρά ετών προσπαθεί ενεργά να συμβάλλει προς την κατεύθυνση της προστασίας της βιομηχανικής κληρονομιάς της πόλης μας. Το ζήτημα που τίθεται επιτακτικά είναι με ποιο τρόπο τα βιομηχανικά κτίρια και συγκροτήματα, τα οποία αποτελούν σήμερα ιδιωτικές ιδιοκτησίες, θα διατηρήσουν τον ιστορικό τους χαρακτήρα και θα παραμείνουν αρχιτεκτονικά αξιόλογα.

Η λύση, κατά τη γνώμη μας, διαφαίνεται να είναι αποτέλεσμα συμβιβασμού, ο οποίος θα συνθέσει τις δύο αντικρουόμενες απόψεις προς ένα κοινό στόχο. **Τα σημαντικά συγκροτήματα της βιομηχανικής μας κληρονομιάς, θα πρέπει να προστατευθούν και να αναβιώσουν επαναχρησιμοποιούμενα. Επιπλέον, η καταγραφή, ανάλυση και αξιολόγηση των ιστορικών αυτών βιομηχανικών κτιρίων αποτελεί πλέον ιστορική αναγκαιότητα** προκειμένου να διατηρηθούν και να αναδειχθούν τα τελευταία αυτά δείγματα της βιομηχανικής κληρονομιάς της πόλης.

Σε κάθε περίπτωση, **οι επεμβάσεις οι οποίες θα αποσκοπούν στην αποκατάσταση και επανάχρηση των ιστορικών βιομηχανικών συγκροτημάτων θα πρέπει να γίνονται με σεβασμό στα ιστορικά κελύφη, αλλά και στο διατηρούμενο μηχανολογικό τους εξοπλισμό.** Τι συμβαίνει όμως, με καθένα από τα σημαντικότερα μνημεία βιομηχανικής κληρονομιάς και ποια είναι η «ταυτότητά» τους; Η κατάσταση έχει ως εξής:

***Το συγκρότημα του ζυθοποιείου ΚΑΡΟΛΟΣ ΦΙΞ**

Το συγκρότημα του ζυθοποιείου ΚΑΡΟΛΟΣ ΦΙΞ αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα διατηρούμενα μνημεία βιομηχανικής κληρονομιάς στην Ελλάδα. Το 1892 οι Αλλατίνι, Μισραχή και Φερνάντεζ αναλαμβάνουν τη λειτουργία του οινοπνευματοποιείου το οποίο στη συνέχεια μετατρέπουν και επεκτείνουν σε ζυθοποιείο. Το νέο συγκρότημα άρχισε να λειτουργεί το 1893 με τέσσερις επιμέρους κύριες μονάδες: Βυνοποιείο, Ζυθοποιείο, Παγοποιείο και εμφιαλωτήριο.

Έκτοτε **το εξαιρετικής σημασίας ιστορικό βιομηχανικό συγκρότημα, το οποίο αποτελεί ιδιωτική ιδιοκτησία, αναμένει ένα σοβαρό σχέδιο αποκατάστασης και απόδοσης νέων συμβατών χρήσεων. Το ΤΕΕ/ΤΚΜ τα τελευταία χρόνια ανέλαβε σημαντικές πρωτοβουλίες για τη διάσωση του διατηρητέου βιομηχανικού συγκροτήματος Φιξ μέσα από σειρά δράσεων.** Αλλωστε, με αφορμή διαδικασία που κίνησε το ΤΕΕ/ΤΚΜ, υπήρξε η σύσταση Επιτροπής, υπό την αιγίδα του ΥΜΑΘ, για την παρακολούθηση και το συντονισμό των ενεργειών με σκοπό την προστασία και αξιοποίηση του βιομηχανικού συγκροτήματος, το Φεβρουάριο του 2006. Στην Επιτροπή συμμετέχουν με εκπροσώπους τους το ΥΜΑΘ, η Εφορία Νεοτέρων Μνημείων/Κεντρικής Μακεδονίας (ΕΝΜ/ΚΜ) του ΥΠΠΟ, ο Οργανισμός Ρυθμιστικού, το ΤΕΕ/ΤΚΜ και ο Δήμος Θεσσαλονίκης.

***Αλευρόμυλος Χατζηγιαννάκη □ Αλιναλμάζη □ «Μύλος»**

Το Μάρτιο του 2006, με έκπληξη πληροφορηθήκαμε την απόφαση του χαρακτηρισμού του συγκροτήματος του Μύλου από το Υπουργείο Πολιτισμού, να χαρακτηριστεί ως **διατηρητέα μόνο τα τέσσερα από 10 σημαντικά κτίρια που υπάρχουν σε αυτό** (σε αντίθεση με τις τοπικές υπηρεσίες του ΥΠΠΟ). Πιθανόν τα τέσσερα αυτά κτίρια να είναι τα σημαντικότερα, όμως διατηρώντας μόνο αυτά, μετά την ανοικοδόμηση της υπόλοιπης ιδιοκτησίας δε θα μπορέσει να διατηρηθεί η εικόνα του ιστορικού βιομηχανικού συνόλου.

***Βυρσοδεψείο Υίων Νούσια και Σία**

Σήμερα σε τμήμα των βοηθητικών κτιρίων του συγκροτήματος φιλοξενούνται χρήσεις αναψυχής. Το κεντρικό τμήμα του βυρσοδεψείου έχει υποστεί σημαντικές βλάβες ως συνέπεια των σεισμών με επίκεντρο την Κοζάνη το 1995 και αποκαταστάθηκε τμηματικά με τρόπο που δεν έχει σεβαστεί τον ιστορικό χαρακτήρα του κτιρίου ενώ έχουν διατηρηθεί μέχρι σήμερα νεώτερες προσθήκες που αλλοιώνουν καθοριστικά την εξαιρετικά σημαντική όψη του κτιρίου προς το νότο.

***Κεραμοποιείο Allatini**

Το κεραμοποιείο Allatini ιδρύθηκε το 1880 και κτίστηκε κοντά στον χείμαρρο του κυβερνείου. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 οι παραγωγικές εγκαταστάσεις της Εταιρείας υπό νέα κυριότητα και διεύθυνση μεταφέρθηκαν εκτός Θεσσαλονίκης και το συγκρότημα λειτουργεί τμηματικά ως χώρος πώλησης προϊόντων της εταιρίας. **Συγχρόνως μελετάται η ένταξη του χώρου στο σχέδιο της πόλης με χρήσεις διάφορες από βιομηχανικές.** Η Ε.Ν.Μ. /ΚΜ του ΥΠΠΟ έχει ήδη συντάξει έκθεση για τον

χαρακτηρισμό των κτιρίων του συγκροτήματος ως ακίνητων μνημείων των τελευταίων εκατό ετών (σύγχρονη αρχιτεκτονική κληρονομιά).

***Το βιομηχανικό συγκρότημα των Μύλων Allatini**

Στη θέση όπου βρίσκεται σήμερα το διατηρητέο συγκρότημα των Μύλων Allatini, είχε κτιστεί το 1854 ο πρώτος ατμοκίνητος αλευρόμυλος της Θεσσαλονίκης Γαλλικής ιδιοκτησίας. Ο Μύλος θα περιέλθει το 1882 στη ιδιοκτησία του οίκου Allatini. Οι Μύλοι Allatini λειτούργησαν συνεχώς ως τα μέσα της δεκαετίας του 1990 συμπληρώνοντας 140 χρόνια συνεχούς ζωής, που για την ιστορία της ελληνικής βιομηχανίας αποτελεί επίτευγμα. **Σήμερα, μετά τη διακοπή της λειτουργίας τους, την απομάκρυνση του μηχανολογικού τους εξοπλισμού, και την καθαίρεση συνοδευτικών μη διατηρητέων κτιρίων, εκπονείται μελέτη αποκατάστασης των διατηρητέων κτιρίων με ένταξη νέων χρήσεων και νέας δόμησης κτιρίων κατοικιών, γραφείων και χώρων πολιτισμού.**

***ΥΦΑΝΕΤ**

Το κτιριακό συγκρότημα του κλωστοϋφαντουργείου μάλλινων υφασμάτων της ΥΦΑΝΕΤ αναπτύχθηκε σταδιακά μετά το 1921 στη θέση του εργοστασίου της Εταιρείας Φεσίων (1910) στην ανατολική Θεσσαλονίκη. **Από τότε έως σήμερα, παρά τα φιλόδοξα σχέδια αξιοποίησης του μνημείου από τον Οργανισμό Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Θεσσαλονίκη '97 ως Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, η ΥΦΑΝΕΤ παραμένει ακόμη σε αναμονή νέων σχεδίων αποκατάστασης και ανάδειξής της.**